

CYFARFOD:	Y Cyngor Llawn
DYDDIAD:	24 Ionawr 2013
AELOD CABINET:	Cynghorydd Brian Jones
TEITL:	Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor
AMCAN:	Mabwysiadu Cynllun Lleol erbyn 31 Ionawr 2013
AWDUR:	Dafydd L Edwards

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad hwn yw cyflwyno'r trefniadau ar gyfer gweithredu Cynllun Gostyngiad gyda'r Dreth Gyngor newydd i Aelodau, ac i ystyried unrhyw elfennau disgresiwn efallai y bydd Aelodau'n dymuno eu cymeradwyo.

2. CRYNODEB GWEITHREDOL

- 2.1 Mae gofyn i'r Cyngor Llawn benderfynu p'un ai i fabwysiadu Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012 ai peidio erbyn 31 Ionawr 2013.
- 2.2 Mae'r Rheoliadau'n cynnwys rhai elfennau disgresiwn y gallai awdurdodau eu cynnwys o fewn y Cynllun.
- 2.3 Bydd methu â mabwysiadu'r cynllun 'lleol' erbyn 31 Ionawr 2013 yn arwain at Reoliadau'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2012 yn cael eu gosod ar yr Awdurdod.

3. GWYBODAETH GEFNDIROL

- 3.1 O fis Ebrill 2013, mae Llywodraeth y DU yn gostwng cyllid Budd-dal y Dreth Gyngor (B-DTC) o 10% a bydd y Cynllun B-DTC cyfredol yn cael ei ddiddymu.
- 3.2 Gwahaniaethau prin yn unig a geir rhwng y Cynllun B-DTC cyfredol a'r Rheoliadau newydd. Mae'r tri prif wahaniaeth fel a ganlyn:
- Dan y Cynllun B-DTC cyfredol ble mae incwm yr hawliwr yn rhy uchel i dderbyn B-DTC, ac os oes ganddynt oedolyn arall ag incwm isel yn byw yn yr eiddo, gallant wneud hawliad am Ad-daliad Ail Oedolyn ac yn derbyn disgownt o hyd at 25%. Bellach, mae'r cynllun wedi cael ei dynnu o'r Rheoliadau

newydd ac ni fydd yn berthnasol o 1 Ebrill 2013. Ar hyn o bryd, mae 88 o aelwydydd yng Nghyngor Gwynedd yn gymwys am yr ad-daliad hwn.

- Mae'r Cynllun B-DTC cyfredol yn cyfrifo'r hawl i fudd-dal ar 100% o atebolrwydd yr hawlwr i dalu'r Dreth Gyngor, ond o 1 Ebrill 2013 bydd yr hawl i Gymorth gyda'r Dreth Gyngor yn cael ei gyfrifo ar 90% o'r atebolrwydd i dalu'r Dreth Gyngor. Ar hyn o bryd, mae 11,250 o aelwydydd yng Ngwynedd yn derbyn cymorth tuag at eu Treth Gyngor, gyda 8,350 o'r aelwydydd hynny yn derbyn cymorth 100%. O 1 Ebrill 2013, bydd rhaid i'r 8,350 aelwyd hyn, sy'n derbyn y cymorth 100% ar hyn o bryd, wneud trefniadau i dalu'r 10% a fydd yn ddyledus i'r Awdurdod. Mewn perthynas â hawlwr rhannol Budd-dal y Dreth Gyngor gallai'r gostyngiad fod yn fwy na 10% oherwydd effaith y taprau a ddefnyddir wrth gyfrifo'r hawliau budd-dal.
- Ar hyn o bryd, mae hawlwr oed gwaith sydd â phartneriaid oed pensiwn yn cael eu hasesu dan reolau oed pensiwn. O Ebrill 1 2013, byddant yn cael eu hasesu dan reolau pobl oed gwaith.

3.3 Darparwyd pwerau galluogi gan Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 2012 i roi cyfrifoldeb i Lywodraeth Cymru (LIC) wneud rheoliadau mewn cysylltiad â Chynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor newydd. Mae LIC eisoes wedi cytuno ar gynllun fframwaith wedi'i diffinio'n genedlaethol a fydd yn darparu cefnogaeth ar lefel gyson i bob hawliwr ledled Cymru. Felly, ni fydd unrhyw grwpiau yn cael eu gwarchod yng Nghymru a bydd pob hawliwr budd-dal presennol ac yn y dyfodol yn gweld gostyngiad yn eu hawl i gymorth gyda'r Dreth Gyngor.

3.4 Mae dwy set o Reoliadau wedi cael eu paratoi gan LIC a'r cyntaf yw Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012 y mae gofyn i Awdurdodau eu mabwysiadu cyn 31 Ionawr 2013. Yr ail set yw Rheoliadau'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2012 y mae'n rhaid i Awdurdodau Cymru eu gweithredu os ydynt yn methu â mabwysiadu'r Cynllun Rhagnodedig y cyfeiriwyd ato uchod. Mae'n rhaid i'r ddwy set o reoliadau gael eu gweithredu'n llawn erbyn 1 Ebrill 2013.

3.5 Y gwahaniaeth rhwng y ddwy set o Reoliadau yw bod Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012 yn cynnwys y pedair elfen disgrisiwn a ganlyn:

- (i) Yn cynyddu'r diystyrwch o bensiynau anabledd rhyfel a phensiynau gweddwon rhyfel, ar gyfer pensiynwyr a phobl oed gwaith fel ei gilydd.

Ar hyn o bryd, mae £10 cyntaf pensiwn anabledd a phensiwn gweddwon rhyfel wythnosol yn cael ei ddiystyru dan reoliadau B-DTC. Fodd bynnag, mae gan awdurdodau lleol ddisgrisiwn i ddiystyru hyd at 100% o'r gwir swm dros y £10 cyntaf. Ers 1 Ebrill 1996, penderfynodd Cyngor Gwynedd, fel y mwyafrif o Awdurdodau eraill yng Nghymru, ddiystyru 100% o bensiynau rhyfel dros £10. Yn 2012/13, amcangyfrifir y bydd y diystyrwch hwn o bensiynau rhyfel yn costio £30,000 i'r Awdurdod mewn perthynas â

hawliau Budd-dal y Dreth Gyngor. Mae'r swm hwn eisoes wedi'i gynnwys yn y gyllideb ddrafft.

Mae'r adroddiad hwn yn argymhell bod caniatáu'r disgresiwn lleol hwn yng Ngwynedd yn parhau [argymhelliad 9.2.(i)].

- (ii) I gynyddu'r cyfnodau estynedig o ostyngiadau i bobl oed gwaith o'r pedair wythnos safonol wedi iddynt ddychwelyd yn ol i'r gwaith, hynny os iddynt fod wedi derbyn budd dal perthnasol am o leiaf 26 wythnos. Ni cheir unrhyw gyfyngiad ar y mwyafswm y gallant gael eu hystestyn iddo ond byddai goblygiadau ariannol. Amcangyfrifir fod cost 4 wythnos safonol o gyfnod estyngedig am 2012/13 yn £20,000

Mae'r adroddiad hwn yn argymhell peidio â newid y pedair wythnos o gyfnod estynedig fel a welir o fewn y Cynllun Rhagnodedig (argymhelliad 9.2.(ii)).

- (iii) Cynyddu'r cyfnod ôl-ddyddio i bensiywyr a hawlwr oed gwaith o'r tri mis safonol. Ni cheir unrhyw gyfyngiad ar y mwyafswm y gallant gael eu hystestyn iddo.

Amcangyfrifir mai cost caniatáu ol ddyddio budd-dal treth cyngor ar gyfer pensiywyr a hawlwr oed gwaith am 2012/13 yw £28,000.

Mae'r Cynllun budd-dal presennol yn caniatáu i bensiywyr ôl-ddyddio i hyd at gyfnod o dri mis yn unig, a chwe mis ar gyfer pobl oed gwaith. Mae'r Cynllun Rhagnodedig newydd o fis Ebrill 2013 yn caniatáu i bensiywyr a phobl oed gwaith ôl-ddyddio hyd at fwyafswm o dri mis yn unig. Y rheswm am hynny yw er mwyn cael dull cyson rhwng y ddau fath o hawlwr ac i leihau costau'r Cynllun.

Mae'r adroddiad hwn yn argymhell na ddylid cynyddu'r cyfnod ôl-ddyddio i bensiywyr a phobl oed gwaith o'r tri mis safonol sydd wedi'i gynnwys yn y Cynllun Rhagnodedig [Argymhelliad 9.2.(iii)].

- (iv) Darparu mwy na'r lleiafswm o wybodaeth ragnodedig fel rhan o'r weithdrefn hysbysu penderfyniadau i hawlwr, os yw'n briodol. Gall hyn fod yn fater datblygu yn seiliedig ar y profiad o'r Cynllun newydd. **[Argymhelliad 9.2.(iv)].**

4. YMGYNGHORI

- 4.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi ymgynghori ar y prif gynllun ac wedi cyhoeddi dogfen ymgynghorol, *Darparu Cymorth Gyda'r Dreth Gyngor yng Nghymru* ar 6 Chwefror 2012.
- 4.2 Cyhoeddwyd dogfen ymgynghorol dechnegol arall ar 21 Medi 2012, ar ddrafft Rheoliadau Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn). Daeth y cyfnod ymgynghori i ben ar 17 Hydref 2012.
- 4.3 Ysgrifennodd Cyngor Gwynedd at bawb a effeithiwyd gan y newidiadau ar 18 Rhagfyr i godi ymwybyddiaeth ac estyn gwahoddiad am sylwadau ar y cynllun arfaethedig. Bydd y cyfnod ymgynghori yn dod i ben ar 14 Ionawr a darperir crynodeb o'r ymatebion cyn i'r Cyngor Llawn fabwysiadu'r cynllun.

5. GOBLYGIADAU O RAN ADNODDAU

- 5.1 O ganlyniad i ostyngiad yn yr arian gan Lywodraeth y DU tuag at Fudd-dal y Dreth Gyngor a'r uchafswm cyfrifoldeb o 90% a gynhwysir o fewn Rheoliadau pennu hawl hawl wyr unigol i dderbyn Gostyngiad yn y Dreth Gyngor, amcangyfrifir ar hyn o bryd y gallasai fod diffyg yng ngwir wariant Cymorth gyda'r Dreth Gyngor yn 2013/14 a gaiff ei ariannu gan yr Awdurdod (gweler 6.2 isod).
- 5.2 Rhaid i system TGCh y Dreth Gyngor gael ei diweddarau sy'n costio £59k.

6. RISGIAU

- 6.1 Mae'r amserlen ar gyfer mabwysiadu a gweithredu'r Cynllun Gostyngiadau yn y Dreth Gyngor yn golygu mai cynllun yn seiliedig ar drefn y Cynllun Budd-dal y Dreth Gyngor oedd yr unig opsiwn realistig a oedd ar gael i awdurdodau lleol yng Nghymru.
- 6.2 Gall y newidiadau i'r system Budd-dal yn y Dreth Gyngor arwain at ddiffyg sylweddol. Talodd y Cyngor £8.9m yn 2011/12. Pe bai cynnydd cyson mewn llwyth achosion rhagwelir gall y gwariant fod tua £9.2m erbyn 2013/14. Roedd y setliad terfynol yn cynnwys swm o £8.1m tuag at gost y cynllun newydd. Daw hyn i ddiffyg o thua £1.1m, a gall y Cyngor ond bilio preswylwyr am y swm sy'n gyfwerth â £900k o ganlyniad i'r uchafswm o 10% sydd wedi'i gynnwys yn y ddeddfwriaeth. Felly, gall y Cyngor golli tua £200k mewn incwm (yn amodol ar ffactorau economaidd).

- 6.3 Mae gan y Cyngor ddyletswydd statudol i wneud ymdrechion rhesymol i gasglu'r dreth Gyngor gan unrhyw un a bennir eu bod yn gymwys i dalu a byddent yn gwneud hynny. Fodd bynnag, mae'n debygol na fydd modd casglu cyfran o'r £900k hwn ac felly bydd yn rhoi mwy o bwysau ar ddarpariaeth dyledion drwg y Cyngor. Bydd cynnydd mewn camau gweithredu adfer, ac felly bydd yn ofynnol i gynnal adolygiad o adnoddau staff trethiant lleol cyfredol. Bydd hefyd yn ofynnol i adolygu adnoddau staff Budd-dal.
- 6.4 Rydym hefyd yn debygol o weld mwy o alwadau ymholi i'r Adran Refeniw, canolfannau cynghori dyled / rheolaeth ariannol a lles. Mae'r Cyngor wedi sefydlu Grŵp Newid i Fudd-daliadau Lles i gydlynu gweithgareddau a sicrhau bod preswylwyr yn cael y gefnogaeth berthnasol. Yn ogystal â'r holl adrannau Cyngor perthnasol, cynrychiolir CAB, Age Cymru, Shelter, Tai Eryri, Tai Clwyd, Tai Gogledd Cymru a budd-ddeiliaid allweddol eraill.
- 6.5 Mae LIC wedi cynnig £4.6m ar sail genedlaethol i gynorthwyo gyda'r costau trosiannol ond nid oes manylion wedi'u rhyddhau eto ynglŷn â sut i gael mynediad at yr arian hwn.
- 6.6 Bydd mwy o bwysau yn cael ei roi ar staff yn y Gwasanaeth Refeniw a Budd-dal i egluro'r newidiadau hyn i drethdalwyr ac i gasglu tâl am y symiau ychwanegol hynny sy'n daladwy o fis Ebrill 2013.
- 6.7 Bydd yr angen i gasglu'r dreth gyngor gan yr holl hawlwy'r budd-daliadau yn golygu costau casglu uwch, ond bydd Polisi Adennill Dyledion y Cyngor yn cael ei adolygu er mwyn gallu casglu gymaint o'r taliadau â phosib heb ddefnyddio beillod pan na thelir y taliadau ar amser.

7. ASESIAID EFFAITH CYDRADDOLDEB

- 7.1 Cynhaliodd Llywodraeth Cymru Aseiad Effaith Cydraddoldeb ar sail genedlaethol ar ei newidiadau arfaethedig i system Budd-dal y Dreth Gyngor.
- 7.2 Mae Gwynedd hefyd wedi cynnal astudiaeth Aseiad Effaith Cydraddoldeb lleol, ond rhaid cydnabod mai cynllun rhagnodedig yw hwn a'r baich yn disgyn ar yr holl grwpiau h.y. er gwaethaf darganfyddiadau'r Aseiad Effaith Cydraddoldeb lleol nid oes unrhyw ddisgresiwn o fewn y cynllun rhagnodedig i warchod grwpiau bregus sydd wedi'u hadnabod yng Ngwynedd.

8. CYHOEDDI

- 8.1 Cyhoeddir Cynllun Gostyngiadau yn y Dreth Gyngor ar wefan y Cyngor a bwriedir rhoi gwybod i'r holl hawlwy'r budd-daliadau cyfredol yn uniongyrchol am y Cynllun newydd.

9. ARGYMHELLION

9.1 ARGYMHELLIR i'r Cyngor fabwysiadu'r Cynlluniau Gostyngiadau yn y Dreth Gyngor a'r Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012.

9.2 Os penderfynir bod y Cyngor yn mabwysiadu'r cynllun rhagnodedig, gwneir yr ARGYMHELLION a ganlyn mewn perthynas â'r pedair elfen disgresiwn:

- (i) Gweithredu diystyrwch o 100% i bensiynau anabledd rhyfel a phensiynau gweddwon rhyfel ar gyfer pensiynwyr a hawlwyr oed gweithio fel ei gilydd.
- (ii) Na ddylid cynyddu'r cyfnodau estynedig o ostyngiadau i bensiynwyr a hawlwyr oed gwaith o'r pedair wythnos safonol sydd wedi'i nodi ar hyn o bryd yn y Cynllun Rhagnodedig.
- (iii) Na ddylid cynyddu'r cyfnod ôl-ddyddio i bensiynwyr a hawlwyr oed gwaith o'r tri mis safonol sydd wedi'i nodi ar hyn o bryd yn y Cynllun Rhagnodedig.
- (iv) Gwella'r broses ar gyfer rhoi gwybod i hawlwyr am benderfyniadau uwchlaw'r gofynion sylfaenol a nodwyd yn y Rheoliadau, os yw hynny'n briodol.